

Serbski SEJM



*Je načasu,
naše samopostajowanje
zwoprawdźić!*

Z wosebitym lětakom wabi iniciatiwna skupina za demokratisce legitimowane ludowe zastupnistwo serbskeho luda pod hesłom „Je načasu, naše samopostajowanje zwoprawdźić!“ za ideju serbskeho sejma.

Zdaloka widzane

W diskusiji podawa francoski přećel Serbow Jean Kudela mysle k aktualnemu položanju we Łužicy ze swojeho, Pariskeho wida. Jedna so wo mjenjenje jednotliwca, kotraž njekryje so w kóždym padže z tym redakcije:

Někotři čitarjo budu so snano hóršić: „Kak zwěri sej tónle wukrajnik schroblic, so do našich nutřkownych naležnosćow měšeć! Njeh so wón na swoje akademiske dźěło wobmjezuje!“

Znaju Serbow a Łužicu nimale 40 lět a přednošowach wo serbskej kulturje a reči 30 lět na Statnym instituce za wuchodne řeče a kultury (INALCO) w Parisu. Hižo cytu tu dobu dóstawam a čitam Serbske Nowiny, Rozhlad a Nowy Casnik, štož dźerži mje w zwisku z mojimi lubymi Serbami. Nimo toho mam přećelow, kotřiž mje wo situaciji w Serbach informuja. „Łužica je moja druha domizna“, praji dr. Zbigniew Gajewski znaty přećel Serbow — to móht ja tež prajić.

Přećel je čłowjek, kotremuž připoslušaš a kotryž tež tebi připosluša — potajkim budu jako stary přećel řečeć. Lěto 2016 je po chinskim kalendrje lěto wopicy, a wopica so jako mudruch wobhladuje; čehodla njebych ja stara wopica to prawo měł so na swojich přećelow wobroćić?

Mnozy w Serbach zwěšćeja, zo woteběratej serbska řeč a identita, byrnjež so někotři přećiwo tomu zmužiće spjećowali, kaž na přikład sobudźělačerjo Rěčneho centruma WITAJ, abo wšitcy, kotřiž hišće serbuj a serbsce pisaja a publikuja. Widžu a słyšu pak, zo je přewulka ličba wonych, kotřiž wótku do žita čisnu ... „Sy-li jenož za sebje, što měł za tebe być? Ale njejsy-li za sebje, što měł potom za tebe być?“, prašeše so hižo židowski mudruch Hillel w druhim lětstotku ... Trać budže serbstwo, dołhož Serbja serbuj a so jako Serbja čuja. Džensniši status w Zwjazkowej republice Němskej zmóžnja kóždemu Serbej němske staćanstwo měć, ale jeho njenući so swojeje serbskeje identity wzdać — nawopak: Tónle status jemu dowola bjeze wšeho Serb wostać, pod wuměnjenjom, zo by to chcył. A što nochce syn swojeho nana abo swojeje maćerje być? Abo z wnukom swojeje wowki abo swojeho dźěda? W myslenju chiba chori ludžo? W zańdženosci bě wězo strašne so jako Serb wuznawać, a Serbja su nawuknyli, zo radšo kusateho psa njezbudža ... A pola mnohich je so tole ze zwučenosću stało — wodaj, njejsym Serb, jenož Němc, zhubił sym swoju polojcu. Abo: Sym tajny Serb, to njewotkryj! Mam wšo činić, zo bychy druzy to zapomnili ...

Pola nas w Francoskej su Bretonjo na zjawne tafle na přikład napisali Kemper pod Quimper. Takle su sej dwurěčne tafle wudobyli. Někotryžkuli Serb by w NDRskim času – by-li něchtó serbskorěčne zmylki sam na tafli skorigował – tole móranje mjenował. NDR je wšak nimo, ale mentalita je wostała. Tak

móžach, jako přidachu na němskorěčne tafle připisy „a serbsce?“, w jednym přinošku ze serbskim podpisom čitač, zo je to hańba tajke něšto činić. Mi pak so zda, zo so ći, kotřiž serbske napisy na zjawnych taflach systematisce přemóraj, ženje njehańbuj ... Serbja su miły, měrny, lubozny narod, ale tež pokorny, to su ze stawiznow nawuknyli. Pokornosć dyrbi pak tež swoje mjezy měć. Dopominam so, zo je Gerald Stone 1998 wo tym w Serbskich Nowinach pisał, to bě tež zдалоka, ale přisprawnje widžane.

Sym wot lěta 1995 čestny člon Domowiny a hordy na to. Zeznał běch wot 1983 wšitkich předsydow (z wuwzacóm poslednjeho, a wobžaruju, zo njejsym k tomu přišo) a zwěscach, zo běchu wšitcy sprawni narodowcy. Přiwšěm mje mjerza, zo je so pragmatizma dla Domowina z čertom dojednała a za muzej dalše wotbagrowanje wuměniła. To mje dopomina na nacistiski projekt w Praze, židowski muzej zhubjeneho naroda stworić ... Štó z tajkeje wuměny najwjace dobudže?

Rozumju, zo chcedža młodostni za nowymi rozrisanjami pytać. Nowe ideje, nowe namjety trjeba Domowina, nochce-li so towarstwo weteranow stać. Jeli sejm to rozrisanje? Koncept je wabjacy — je pak tež zwoprawdźomny? A jeli so realizuje, budže to postup? Wo tym ma a měto so w Serbach zjawnje a předewšěm zhromadnje rěčeć, so rozestajeć. Jenož Serbja móža rozrisanje nać. Problem je rozdžělenje rólow a kompetencow mjez Domowinu, sejmom, přiřadami a załožbu. Abo by to přewjele gremijow było?

Zaměr je, w němskim politiskim rumje městno za Serbow nać. Dotal maja woni jenož sydło kaž wšě towarstwa w Němskej. Hač hodži so situacija změnić? Přichod njech to pokaza. Ale najprjedy je nuznje trjeba tole pospytać, prjedy hač njejsu na kóncu wšitcy Serbja w muzeju. Za čas NDR běchu woni w rezewaće žiwi, džensa budu muzejowe předmjety, njereaguja-li, dołhož je hišće chwile za to. Němcy njebychu wina byli, dokelž je sejm serbski status a přiódny moment, kotryž móhli a měli Serbja wužiwać, ale pod wuměnenjom, zo chcedža. Pola nas bychu so Bretonojo nad tajkim statusom wulce zwjeselili.

Nimam Němca za herbskeho njepřećela. Pisam wot lěta 1983 w časopisu Towarstwa za němsko-rancoske přećelstwo, dokelž mam němsko-francoske přećelstwo za rjap Europy. Byrnjež so Serbja dołho přećiwu germanizmej wobarać měli, mějachu tež stajnje němskich přećelow, kotřiž jim skutkownje pomhachu — Philip Spener, Awgust Francke, Henrietta von Gersdorf, Nikolaus von Zinzendorf, Karl Gottlob von Anton, Joachim Haupt, Robert Blum a druzy — lisćina je dołha. Džensa wědža Serbja, zo dóstawaja podpěru němskich zapóslancow zwjazkowneho a krajneju sejmow Sakskeje a Braniborskeje. W Budyšinje bě bywši měščanosta swěrný přećel Serbow.

Snano změju nětko we Łužicy a mjez Serbami wjac njepřećelow hač přećelow, dokelž sym wěcy pisał, kotrež wšitcy derje znaja. Tola kóždy mjelči. Ja sym tón politisce njekorektny wukrajnik, kiž Serbow lubuje a sej přeje, zo bychu na kóncu a do kónca wotućili – qui bene amat, bene castigat ...